

Kan skyld gøres op i procenter?

Jesper Dehn Møller og Aydin Soei:

Skyld – Historien bag mordet på Antonio Curra.

Lindhardt og Ringhof, 272 sider. kr. 199,-.

Timing'en må siges at have været i orden, da journalisterne Jesper Dehn Møller og Aydin Soei's bog "Skyld" blev sendt på markedet umiddelbart før bogens hovedperson Ferhat Kilic blev udvist til Tyrkiet. Bogen udkom d. 9. august på fireårsdagen for knivdrabet på en ung italiensk turist, som i nattetimerne dengang fumlede rundt i nogle af Blågårds Plads-kvarterets baggårde for at købe hash.

På trods af at også denne bog sandsynliggør, at det var fætteren Hizir der dræbte italieneren uden Ferhats aktive medvirken, lød dommen på maximumstraf + udvisning af landet for begges vedkommende (Hizir har i fængslet fået en yderligere straf for vold på et år).

Ferhat Kilic, denne bogs hovedperson, har boet i Danmark siden treårsalderen. Og er mere en Tingbjerg dansk-tyrker end en Nørrebro dansk-tyrker. Ferhat besøgte på drabsnatten sin fætter i Blågårdsgade. De to unge journalister har gjort et stort og fortjenstfuldt research-arbejde baseret på interviews med over 50 personer samt aktindsigter i sagsmapper, retsbøger, politiindberetninger osv. Deres største journalistiske kup har været den direkte adgang til først og fremmest den morddømte selv og hans far Adem Kilic. Ikke mindst for faderen må det have været smertefuldt at skulle indrømme overfor det tyrkiske samfund og offentligheden i det hele taget, at han pga først og fremmest overvældende arbejdspress har svigtet sin søn. Som han er citeret for på bogens inderside: "Det er nok 70 procent min skyld, at Ferhats liv er endt sådan her. Det danske system og miljøet her i Tingbjerg har nok omkring 20 procent af skylden. Og så er der jo 10 procent tilbage til min søn, hvis det da er så meget."

Et rørende, lidt naivt men også sympatisk etisk regnskab fra en fader, der når han endelig trådte i karakter som opdrager tævede sønnen med både flade og knyttede hænder eller sendte ham på koranskole i Tyrkiet.

Journalisterne gør det til en dyd ikke at tage stilling til, hvem der har skylden for, at det er gået med Ferhat, som det er. De koncentrerer sig om, ofte uhyre detaljeret, at rekonstruere Ferhats liv helt tilbage fra den tidlige barndom i Tyrkiet suppleret med Ferhats egne erindringer fra et ophold på en koranskole i Tyrkiet, som faderen i sin afmagt sendte ham på som 12-årig. Hertil en rigtig dansk social-nyser, som afdækker uhyrlige systemsvigt i det danske sociale system. Havde Ferhat været dansk og heddet Brian René, var han efter al sandsynlighed blevet fjernet fra hjemmet allerede inden han var 10 år. Så graverende og veldokumenterede er de misforhold og symptomer på omsorgssvigt i hjemmet, som Soei og Dehn Møller lægger frem. Hvad denne laissez-faire fra myndighedernes side beror på, får man ikke noget klart svar på i bogen, eftersom den fortællende eller narrative journalistik forfatterne bekender sig til ikke indbefatter, at myndighederne/magten i Københavns Kommune præsenteres for materialet, så de kan svare på de ikke særligt godt skjulte anklager om offentlig misrøgt, som denne bog byder på. Mens myndighederne mig bekendt ikke har reageret, har Socialpædagogernes Landsforbund forsøgt at slå plat på bogen, idet de har udsendt en pressemeddelelse med overskriften "Drabsdømts historie peger på uddannelsesproblem". Et problem som denne fagforening selv er en del af, for så vidt angår de manglende/elendige skoletilbud på sikrede institutioner, som bl.a. Ferhat blev placeret på.

Hvad for en slags person har den Ferhat Kilic, som kom til Danmark fra rødbedemark-

erne i Tyrkiet, udviklet sig til? I bogens første kapitel fremstår han i timerne efter drabet som den besindige af de to fætre: "Ham der, han er ikke normal. Han er syg i hovedet", lader forfatterne ham råbe arrigt om Hizirs voldsomme knivstikkende udfald mod den italienske turist.

Allerede tidligt, i fire-fem års alderen, konstaterer forældrene, at Ferhat er ustyrlig. Når han kommer i nærheden af en fjernbetjening, en video, tallerkener eller andet, der kan smadres, gør han det ofte. Alt elektronisk i familien Kilics hjem må gennem barn-domsårene skiftes ud. "Den spinkle dreng kan simpelthen ikke lade være med konstant at pille og veje ting med sine spinkle fingre... Når han en sjælden gang besøger sin ældste onkel og sin næsten jævnaldrende fætter Hizir i Blågårdsgade 44, kan det for en udenforstående nærmest virke, som om Ferhat ejer lejligheden, mens de andre blot er gæster."

På et tidspunkt bor familien på Vesterbro og mor og søn tager i Enghave Park, "hvor Ferhat går amok i gynger, vipper, træer og klatrestativer... Han er en dreng, der har mere end svært ved at opholde sig det samme sted i mere end nogle få minutter ad gangen." Andre forældre opfatter Ferhat som "ballademager"/"terrorist", fordi han stjæler de andre børns legetøj, får dem til at græde osv.

Disse tilsyneladende neurologiske disponerede adfærdstræk, der nærmest råber på en DAMP/ADHD-diagnose, kombineres så i en tidlig skole-alder med intens hashrygning. Bogen påpeger, at modsat Ferhat har flere af eleverne i hans klasse fået stillet en diagnose, der kan forklare pludselige vredesudbrud, koncentrationsproblemer og indlæringsvanskeligheder: "Flere af eleverne har damp eller autistiske træk, og de har brug for trygge rammer." Det oplyses, at Ferhat ikke vil have, at vennerne i Tingbjerg tror, at han er ligesom "DAMP-børnene fra taberklassen".

På et tidspunkt undersøges Ferhat af en "centerpsykolog", som konkluderer, at hans intelligens er under sinkegrænsen, og at hans selvværd er meget lavt. En undersøgelse som personalet på den socialpædagogiske døgninstitution Sønderbro undrer sig over, da de modtager ham efter noget kriminalitet, hvorfor de beder om en revurdering. En "socialpædagogisk test" (hvad det så er?) når frem til en anden konklusion, nemlig at Ferhat ikke er dårligt begavet (hvilket også er det indtryk bogen på baggrund af journalisternes møder med Ferhat efterlader hos læseren).

Alligevel lyder den mest autoritative personundersøgelse, mentalerklæringen i forbindelse med Curra-retssagen, at han har en meget impulsstyret adfærd, og at han kun er "jævnt begavet". Han er ikke i nærheden af at være mentalt retarderet, men er "placeret lavt i normalområdet på grænsen til sinkestadiet."

Dehn Møller og Soei bryder lidt med den fortællende journalistiks kildeprincipper, da de i bogens slutning indfører en aviskronik af psykologen Talli Ungar Felding om kriminelle indvandrerdrengenes "dyssoziale personlighedsstruktur – det kliniske udtryk for ansvarsløs og antisocial opførsel i sygelig grad." Vist nok svarende til det, der før i tiden hed psykopati – Ungar Felding ynder i øvrigt i andre sammenhænge også at tale om "borderline" og "antisocial personlighed". Denne psykolog har ikke undersøgt bogens hovedperson, men meningen er klar nok – forfatterne abonnerer på en freudiansk psykologs diagnose og behandlingsform: "Ferhat og Hizir Kilic har fået foretaget mentalundersøgelser, men har aldrig befundet sig på briksen for at modtage egentlig psykologisk eller psykiatrisk behandling."

Det er et led i bogens udmærkede afdækning af det offentlige systems svigt at påvise, at disse drenge (heller) ikke har fået tilbudt relevant psykologisk behandling. Derimod er det tankeløst af forfatterne at kaste sig i armene på en traditionel freudianer, der tilsyneladende med "egentlig psykologisk behandling" mener behandling, hvor en kropumulig hyperaktiv klient som Ferhat skal ligge på en briks.

I den pseudovidenskabelige diagnostiske sump, som har udspillet sig omkring Kilic-fætrene, er det paradoksalt at skulle påpege, at den eneste tilgang der ikke synes at have været på banen, den neurologiske, forekommer at være den mest relevante for i hvert fald Ferhats vedkommende. Kan denne faglige undladelsessynd skyldes den forlegenhed, dom-

stolen kunne være kommet i? Hvis Ferhats neurologisk set defekte og tilmed hashbetændte hjerne er den skyldige, kan personen Ferhat jo ikke dømmes som havende været tilregnelig og bevidst om sine handlinger?

Om den fortællende journalistik skriver de to journalister, at den bygger på en rekonstruktion af scener for at opnå en form, man normalt finder i skønlitteraturens verden. Her digtes der jo, den skønne og fantastiske litteratur er fyldt med løgn, så hvordan kan man som læser føle sig sikker på, at det ikke også er tilfældet med denne bogs "fortælling" eller "historie"? Dybest set er alt, hvad man som læser får journalisternes ord for, at de ikke overskrider grænserne for fakta i og med, at de har bestræbt sig på, at alle bogens "scener" skulle bekræftes af mere end en kilde.

Hvad de store linjer angår, ser jeg ingen grund til at anfægte bogens troværdighed. Alligevel er der nogle forhold omkring den fortællende journalistik, som er problematiske. Først og fremmest er det fra et dokumentarisk standpunkt principielt noget snyd, at journalistikken forurener det gode princip om kildefasthed med fiktion i form af direkte tale, som ikke foreligger i form af båndudskrifter, og indre tankevirksomhed/dialog. F.ex. optræder der på bogens side 17 en kvindelig fører af en bil, der kører op på siden af Ferhat, der er stukket af fra et sommerhus, hvor han er anbragt sammen med nogle pædagoger fra det socialpædagogiske opholdssted Solhaven i Himmerland. "Har du lyst til at få et lift", spørger den kvindelige fører Ferhat, som ikke aner, hvor han er. Men som har fattet, at det gælder om at komme til Aalborg, for at kunne komme videre til København. Kvinden viser sig at være en del af et pædagogisk "baghold". Da Ferhat opdager fire-fem mænd, spurter han af sted, mens han tænker "Fuck det. Fandeme nej."

Uden at have været til stede og uden kildemateriale udover Ferhat, er journalisterne altså i stand til at redegøre for ikke kun, hvad der blev sagt, men også tænkt dengang. Da jeg tilfældigvis har haft mulighed for at tjekke bogen på dette punkt, har jeg gjort det, som journalisterne ellers hævder at have gjort, nemlig at få bekræftet alle bogens "scener" af mere end én kilde.

Ifølge Solhavens leder Søren Virenfeldt har de ikke derfra bekræftet de pågældende "scener". De kender ikke noget til, at en kvindelig fører af en bil, skulle have optrådt som "lokkedue". Og afviser, at Ferhat efter at være blevet indfanget skulle være blevet låst inde på et værelse (som det fremstår i bogen). Solhaven er kendt for at være imod lukkede døre på socialpædagogiske ungeinstitutioner, og i Ferhats tilfælde var der, som det er sædvanen på Solhaven, tale om at han blev omgivet af en menneskelig mur ligesom han fik et tiltrængt bad (inden nogle kriminalbetjente hentede ham, idet et varetægtsfængslingsgrundlag i mellemtiden var gået igennem i København). Det er endvidere uforståeligt, at dette landskendte åbne socialpædagogiske opholdssted for "uanbringelige" kriminelle unge af journalisterne fejlagtigt betegnes som "den lukkede ungdomsinstitution Solhaven" (s. 155).

I en oversigt bagerst i bogen over de benyttede kilder, herunder artikler, kan det undre, at kun avisartikler er medtaget i de fem sider med artikelreferencer (herunder deciderede lortartikler fra frokostaviserne). Selv studsede jeg i 2004 over en artikel i fagbladet "Socialpædagogen" (23.7.2004), hvor en socialpædagog berettede om, at hun havde haft én af de to mistænkte i Curra-sagen som klient på en sikret institution: "Da han var her, skulle han altid bæres i seng om aftenen. Han havde et helt fast ritual: Han skulle først lade som om, han strittede imod. Så skulle vi "fange" ham, løfte ham op og bære ham i seng, og til sidst skulle han puttes og have læst godnathistorie. Så lagde vi dynen godt ned omkring ham. Ligesom man gør med en to-årig."

Heller ikke min egen artikel "Hvad nu hvis? – et tragisk drab, stigmatisering af en bydel og mudret (rets)psykiatri" (Social Kritik 97/2005) har fundet vej til bogens artikeloversigt. Pointen i denne artikel var at anskue det tragiske drab som ét blandt flere hash-relaterede drab – og ikke som hverken et tyrker- eller Nørrebro-relateret drab. Selvom journalisterne vedkender sig deres tilstræbte slægtskab med litteraturen, finder de ikke anledning til at nævne den roman, der faktisk er skrevet på baggrund af sagen (Lars Bonnevie's "Ingen tvivl", anmeldt i Social Kritik 106/06).